Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПНУ
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Херсонський державний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ

Збірник тез доповідей за матеріалами
VIII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

07 листопада 2025 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)
А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 07 листопада 2025 р., Мукачево / Ред.кол.: Добош О.М. (гол.ред.) та ін. Мукачево: МДУ. 2025.360 с.

Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 14 листопада 2025 р.)

Рецензенти:

Бондар Т.І. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету

Фізеші О.Й. – завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету, доктор педагогічних наук, професор

У збірнику вміщено тези доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статитичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фенцик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

© Мукачівський державний університет, 2025

Білей Тимур, Попович Оксана **УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ**	315
Добош Олена, Бенкев Біанка **МІСЦЕ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ (LIFECOMP) У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДИРЕКТОРА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**	319
Добош Олена, Дуда Олександра-Марія **УПРАВЛІНСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОЇ ДІЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ**	324
Добош Олена, Сливка Яна **ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ**	327
Малік Володимир, Трипольська Ольга, Сольона Ірина, Обуховська Оксана **УПРАВЛІНСЬКІ ПРОЦЕСИ ЩОДО ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ ТА РОЗРИВІВ**	332
Поринець Євгенія, Грегірчак Дмитро **ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ ЯК ЧИННИК ПОСИЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ АВТОНОМІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**	337
РОЗДІЛ 9 **ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ**	
Габовда Вікторія, Пинзеник Олена **ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН У XXI СТОЛІТТІ**	341
Доброносова Юлія **ЕТИЧНІ ОРІЄНТИРИ ВИХОВАННЯ У ЛИСТУВАННІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА ОСВІТНЯ КОМУНІКАЦІЯ**	345
Кузьма Ольга **КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОРІЄНТИР В ОСВІТІ XXI СТОЛІТТЯ**	349
Легета Мирослава, Пинзеник Олена **ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В СТРУКТУРІ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ В XXI СТОЛІТТІ**	353
Фізеші Октавія **ПОЧАТКОВІ ШКОЛИ З НАЦІОНАЛЬНИМИ МОВАМИ НАВЧАННЯ В ЗАКАРПАТТІ XX СТОЛІТТЯ**	355

Олена Добош
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти
та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет
Біанка Бенкев
спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
другий (магістерський)рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

МІСЦЕ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ (LIFECOMP) У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДИРЕКТОРА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Одним із фундаментальних понять сучасної науки є категорія компетентності. Поняття «компетентність» розкриває якісно нові перспективи і життєві результати освітньої діяльності.

В основі концепції компетентності лежить ідея виховання компетентної людини та працівника, який не лише має необхідні знання, професіоналізм, високі моральні якості, а й уміє діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи ці знання і беручи на себе відповідальність за певну діяльність [3, с.2].

На думку П. Горностая, компетентність – це здатність особистості опанувати свої психологічні ролі, стати повноправним суб’єктом цих ролей, вводити рольову поведінку у процес власної життєдіяльності та життєтворчості, що дає змогу розв’язувати різні життєві потреби.

Компетентна людина здатна:

• приймати рішення відносно себе та прагнути до розуміння власних почуттів і вимог;

• блокувати неприємні почуття та власну невпевненість;

• знати, як досягати мети найефективнішим чином;

• правильно розуміти бажання, очікування і вимоги інших людей, враховуючи їхні права;

• розуміти, як з урахуванням окремих обставин і часу поводитися, беручи

до уваги інтереси інших людей, власні вимоги;

• усвідомлювати, що компетентність не має нічого спільного з агресивністю і передбачає повагу прав і обов'язків інших [1, с.44].

Швидкий розвиток суспільства спричинив підвищену увагу до компетентностей людини, які дають їй змогу успішно адаптуватися до мінливого середовища і адаптувати це середовище до завдань своєї діяльності. Це стосується більшості сфер сучасного життя, зокрема, і управління в дошкільній освіті.

Сьогодні надзвичайно актуальною для системи освіти України є потреба у керівниках різного управлінського рівня, які мають певні компетентності для прийняття нестандартних організаційно-управлінських дій, які в свою чергу можуть сприяти розвитку особистості самого керівника, його мотиваційної сфери та його ціннісних орієнтацій тощо.

Зауважимо, що для керівника закладу дошкільної освіти поряд з компетентностями, визначеними змістом діяльності (трудовими функціями), великого значення набуває його здатність виявляти в співдії з колегами, батьками, громадськістю власні особистісні особливості, які персоніфікують їх співпрацю. Маємо на увазі життєві компетентності (LifeComp), які присутні в реалізації професійних функцій керівника закладу освіти.

Компетентність керівника закладу дошкільної освіти, на думку Б. Чижевського, характеризується професійною та особистісною готовністю до виконання управлінської діяльності [5, с. 360].

Життєва компетентність, на думку І. Єрмакова, це знання, вміння, життєвий досвід особистості, необхідні для розв'язання життєвих завдань і продуктивного здійснення життя як індивідуального проекту. Вона передбачає свідоме ставлення до виконання різних життєвих і соціальних ролей [2, с. 18-19].

У структурі життєвої компетентності Л. Сохань виокремлює такі блоки життєвих здатностей:

життєтворчі знання, уміння і навички (теоретичні, практичні, про світ та себе, норми поведінки);

життєтворчі здатності (аналітичні, прогностичні, поведінкові);

життєвий досвід (власний та інших); життєві досягнення (особисте щастя, соціальний статус, самореалізація) [2, с. 266].

Життєва компетентність розкриває здатність ефективно розв'язувати проблемну ситуацію життя, мобілізувати при цьому знання, досвід, цінності, уміння.

Компетентності, які репрезентують LifeComp (див. рис.), охоплюють три сфери (особистісну, соціальну та управління навчанням) та містять дев'ять компетентностей щодо навичок спілкування, соціо-емоційних навичок та метакогнітивних здатностей [6]. Вони є значущими для різних сфер життєдіяльності людини, у яких вона взаємодіє з іншими або організовує їхню діяльність.

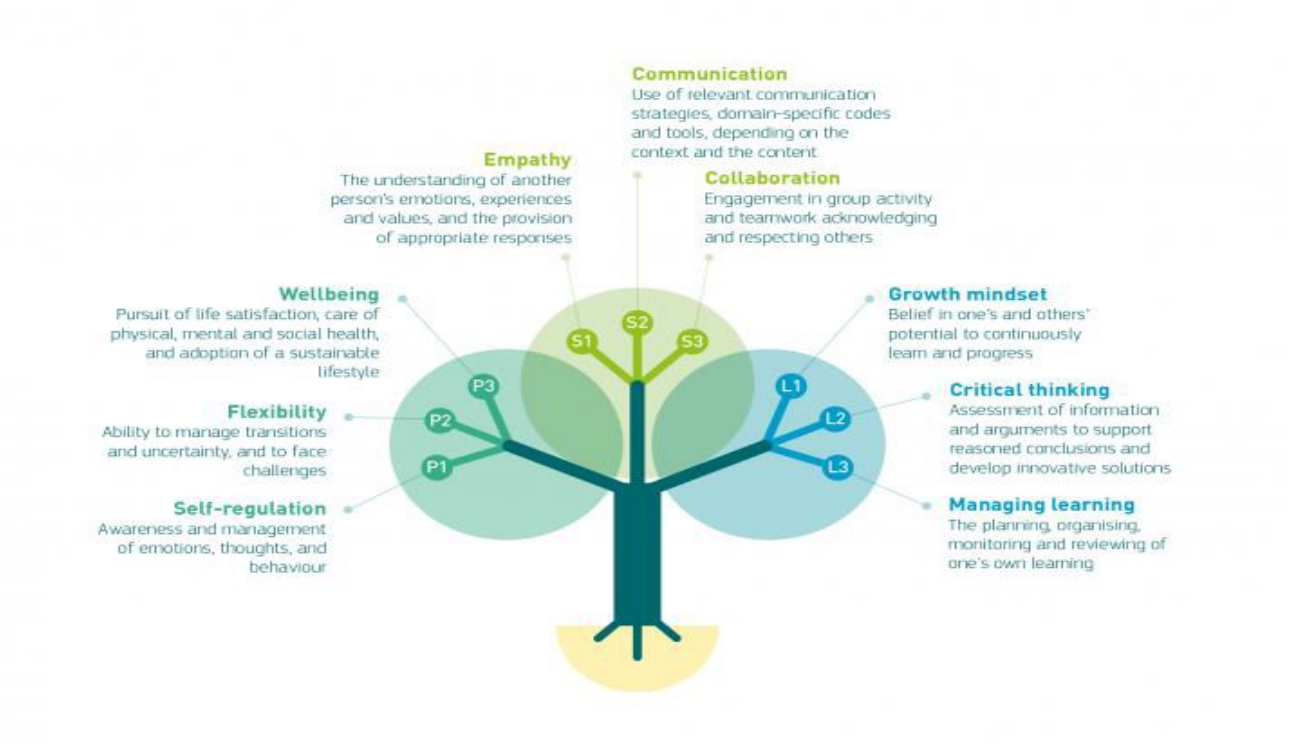

Рис. Дерево компетентностей LifeComp [7]

Реформи в галузі освіти, зокрема, і дошкільної, окреслює вимоги до керівника у визначенні особистісних здатностей, умінь оперативно та ефективно реагувати на професійні виклики, бути орієнтованим на новий тип управлінського мислення тощо. Вважаємо, що у діяльності директора закладу дошкільної освіти орієнтацію на людину, на її інтереси забезпечують саме LifeComp.

Серед компетентностей, що визначені Професійним стандартом «Керівник

(директор) закладу дошкільної освіти» [4] виокремимо ті, що вказують на особистісні, соціальні дескриптори та здатності навчатися (див. табл.).

Таблиця

LifeComp та компетентності Професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти»

LifeComp		Компетентності Професійного стандарту
Особистісна сфера	саморегуляція	Г 1.2. Адаптивність та стресостійкість, здатність до швидкого реагування на зміни під час професійної діяльності Г 2.1. Здатність до саморегуляції та толерантної взаємодії
	гнучкість	А 2.1. Здатність до проєктування та аналізу ефективності організації освітнього простору Ґ 1.2. Здатність розробляти стратегію закладу освіти з урахуванням інтересів та потреб учасників освітнього процесу
	психологічне благополуччя	А 1. Здоров'язбережувальна компетентність А 1.2. Здатність створювати освітнє середовище, вільне від насильства та булінгу Г 1.3. Здатність до ефективного врегулювання конфліктів та профілактики професійного вигоряння
Соціальна сфера	емпатія	Г 2.2. Здатність до усвідомленої, конструктивної та екологічної взаємодії з учасниками освітнього процесу
	комунікація	Б 2.1. Здатність забезпечувати організацію освітнього процесу в ЗДО з урахуванням запитів його учасників Б 3.1. Здатність до ефективної комунікації з учасниками освітнього процесу та органами влади, іншими організаціями, представниками громади Ґ 2.1. Здатність представляти інтереси ЗДО у відносинах із державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами
	співпраця	Б 1.4. Здатність до управління персоналом та командної взаємодії Б 2.2. Здатність створювати умови для ефективного функціонування команди психолого-педагогічного супроводу
Сфера управлін	розумовий потенціал	В 1. Здатність до навчання впродовж життя В 2.1. Здатність орієнтуватись в

		інформаційному просторі Г 1.1. Здатність до самопрезентації та презентації діяльності ЗДО
	критичне мислення	В 1.1. Здатність до саморефлексії та самооцінювання управлінської діяльності В 2.3. Здатність дотримуватись правил безпечної поведінки в цифровому середовищі
	управління власним навчанням	А 1.3. Здатність до організації діяльності психологічної служби та соціально-педагогічного патронату Б 2.3. Здатність до методичної підтримки та супроводу педагогічного персоналу ЗДО В 1.2. Здатність планувати й реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту Ґ 3.4. Здатність здійснювати професійну діяльність державною мовою

Таким чином, професійні та життєві компетентності керівника нерозривно поєднані, взаємодоповнюються і взаємозабезпечуються, що уможливлює ефективне функціонування закладу дошкільної освіти, уміння директором організувати співпрацю з колегами, батьками, громадськістю.

Список використаних джерел:

1. Горностай П. Життєва компетентність в умовах обмеженості життєвого світу / Павло Горностай // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство :наук.-метод. зб. – К. : Контекст. – С 44–47.

2. Життєва компетентність особистості: від теорій до практики : наук.- метод. посіб. / за ред. І. Г. Єрмакова – Запоріжжя : Центріон, 2005. – 640 с.

3. Єрмаков І. Феномен компетентісно спрямованої освіти / І. Єрмаков, І. Погоріла // Відкритий урок: розробки, технології, досвід.2005. № 9–10. С. 2 ; http://pld.org.ua/index.php?go=Pages&in=view&id=213.

4. Професійний стандарт “Керівник (директор) за-кладу дошкільної освіти”. URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoyi-osviti

5.Чижевський Б. Компетентнісний підхід в управлінні освітою в умовах децентралізації. Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти: зб. матер. Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 4 листопада 2019 р.) Київ: Педагогічна думка, 2019. С. 359–363.

6.Caena F. Developing a European Framework for the Personal, Social & Learning to Learn Key Competence (LifEComp). Punie Y. (ed). Literature Review & Analysis of Frameworks. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019. DOI:10.2760/172528, JRC117987.

7.Sala A., Herrero Rámila C. LifeComp into Action: Teaching life skills in the classroom and beyond. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022. DOI:10.2760/201230, JRC130003

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26
тел./факс +380-3131-21109
Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua
E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua
Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: http://dspace.msu.edu.ua:8080
Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: http://msu.edu.ua/library/